

לנדותר מפני שאתה מתחמא – חוטא ומתנהג שלא כהוגן לפני
המקום ומבקש ממנו ועושה לך רצונה, כבן שמתחמא על אביו
ועושה לו רצונו, ואומר לו, אבא, הוליכני לרחצני בחמין ומוליכו,
שטפני בצונן ומוליכו, תן לי אגוזים, שקדים, אפרסקים ורמונים
ונותן לו, ועליו הכתוב אומר (משלי כג כה) 'שטמ אביו ואסף ותגל
וילדתה', אביו הוא אביו שבשמים, 'אמך' זו כנסת ישראל,
וילדתה הם אביו ואמו.

ברייאתא נוספת שבה שבחו את חוני המעגל על מעשיו: תנו רבנן,
מה שלחו בני לשבת הנזיר (סנהדרין) לומר לחוני המעגל לאחר
שהתפלל על הגשמים וירדו, עליך נאמרו הפסוקים (איוב כב כח-ל),
'ותגור אומר וקם לך ועל דרכיך נגה אור, כי השפילו ותאמר גוה
ושח עינים יושע, ימלט אי נקי ונמלט בבר פפיך', 'ותגור אומר וקם
לך' היינו שאתה גורת מלמטה שירדו גשמים, ותקדוש ברוך הוא
מקנים מאמרך מלמעלה, 'ועל דרכיך נגה אור' היינו שדור שנהיה אפל
מרום צער על עצירת הגשמים, הארת בירידת הגשמים בתפלתך
על כך. 'כי השפילו ותאמר גוה' היינו שדור שנהיה שפל, שהיו
הגשמים מועטים ושפלים, הנפחתה בתפלתך, שירדו גשמים בחזק,
'ושח עינים יושע' היינו שדור ששח – כפף והשפיל עיניו בצונן על
ידי ירידת הגשמים בועף, והשקעתה בתפלתך מן המיתה, שירדו
גשמי ברכה והבאת לו שובע. 'ימלט אי נקי' היינו שדור שלא היה
נקי מעבירות, ולא היה זכאי להפסקת הגשמים אף שהציפו את
העולם, מלמדת בתפלתך ונפסקו הגשמים, 'ונמלט בבר פפיך' היינו
שמלמדתו במעשה ידיו תברורין שהבאת פר הודאה וסמכת ידיך
עליו.

מעשה נוסף בחוני המעגל: אמר רבי יוחנן, כל ימיו של אותו צדיק
היה מצטער על פירוש מקרא זה שנאמר על אחר שבעים שנות
גלות בבל (תהלים קכז א) 'שיר המעלות בשבוע ה' את שיבת ציון היינו
בחלמים, שלאחר שתיגמו הגלות תהיה נראית כחלום, ואמר, הרי
חלום הוא בשניה, ומי אומר דברים שבעין שנים בחלום – וכי יתכן
לישון ולחלום שבעים שנה ברציפות. יומא חד הוה אול באורחא –
יום אחד הלך חוני בדרך, חזיה ליההו גברא דהוה נטע חרובא –
וראה אדם אחד הנוטע עץ חרובים. אמר ליה חוני, האי עד כמה
שנין קעין – כמה שנים ימשכו עד שעץ זה יהיה טעון בפירות. אמר
ליה, עד שבעין שנין – שבעים שנה. אמר ליה, פשימא לך דהית
שבעין שנין – וכי פשוט לך שתחיה שבעים שנה שאתה טורח
לנטוע עץ זה. אמר ליה, האי [גברא], כלומר אני, עלמא דחרובא
אשכחתי – מצאתי חרובים בעולם, שאבותי שתלו את העצים
עבורי, וכי היכי דשתלי לי אכתי שתי נמי לברא – וכשם ששתלו
לי אבותי, כך גם אני שותל לבני. אחר כך יתיב קא בריך ריפתא –
ישב חוני ואכל פת, ואתא ליה שינתא ונים – נפלה עליו שינה
ונרדם, אהדרא ליה משוניתא – עלתה סביבותיו שן סלע, ואיכסי
מעיןא של בני אדם, ונים – וכך ישן שבעין שנין. כי קם חזיה ליההו
גברא דהוה קא מלכט מיניהו – כשקם ראה אדם אחד מלכט
מחרובי אותו עץ. אמר ליה חוני, אתה הוא דשתלית – האם אתה
הוא זה ששתלו, אמר ליה, בר בריה אמיא – אני בן בנו של השותל.
אמר ליה, מכך שהעץ הוציא כבר חרובים, וזמן צמיחתם שבעים
שנה, שמע מינה דניימי – מוכח שישנתי שבעין שנין. וכן הוה
לחמריה דאתיילידא ליה רמכי רמכי – ראה את חמורתו, שבעת
שנדרם היתה מעוברת, ועתה נולדו לו עדרים עדרים, כלומר ולדי
ולדות, שילדה זכר ובאה עליו והולידו את כל אלו.
סיום המעשה: אול ליתיה – הלך חוני לביתו ואמר להו – לבני
ביתו, בריה דחוני המעגל מי קיים – האם בנו של חוני המעגל קיים.
אמר ליה, בריה ליתא בר בריה איתא – בנו איננו, אך בן בנו קיים.
אמר להו, אמיא חוני המעגל, ולא הימננהו (והאמיננהו). אול לבית
המדרש, ושמעניהו לרבנן שהיו שם דקאמרי, הניחן שמעתינן –
שמועתנו ברורה כמו בשני חוני המעגל, דכי הוי עייל לבית מדרשא
– שכשהיה נכנס לבית המדרש, כל קושא דהוה להו לרבנן היו
מקשים לו והוה מפרק ומיישבנהו להו. אמר להו חוני לחכמים, אמיא

דורשים מ'בעתם', שירדו בלילי רביעיות ובלילי שבתות, שאז אין
טריחה בגשמים, שאין אנשים יוצאים מבתיהם בזמן זה. ואף בשתי
לילות אלו מספיקים להצמיח התבואה, שכן מצינו בימי שמעון בן
שמש, שירדו להם גשמים רק בלילי רביעיות ובלילי שבתות, עד
שנעשו חטים גדולים כשיעור שתי בליות של שור גדול, ושעורים
כגרעיני ויתם, וערשים דרנרי וזהב, וצירו – קשרו ואצרו מהם
דונמא לדורות, להודיע להם כמה התקמא גורם לבטל השפע, שבזמן
שעשו רצונו של מקום היתה התבואה מתברכת, שנאמר (ירמיה ה
כה) 'עונותיכם הפו אלה ותמאותיכם פגעו הפו מכם'. וכן מצינו
בימי הורדוס, שהיו ישראל עוסקין בבנין בית המקדש – שסתרו
בנינו של עזרא ובנו בנין יפה ממנו, והיו יורדין גשמים בלילה בזמן
שלא עסקו בוזה, ולמחר נשכה הרוח ונתפזרו העבים ורחקה החמה,
ויצאו העם למלאכתו, וידעו מכך שה' הוריד גשמים דווקא בלילה
כשאין זה מפריע למלאכתם, שמלאכת שמים בדיחה.
שנינו במשנה: מעשה ששלחו לחוני המעגל וכו'.

תנו רבנן, פעם אחת יצא רוב חודש אדר ולא ירדו גשמים, שלחו
לחוני המעגל שבטחו בתפלתו בהיותו חסיד גדול ובעל מעשים
טובים, התפלל וירדו גשמים, התפלל ולא ירדו גשמים. ענ עונה –
שורה עגולה כעוגה ועמד בתוכה, בדרך שעשה חקוק הנביא,
שנאמר (חבקוק ב א) 'על משמרתי אעמדה ואתיצבה על מצור' וגו',
שעשה כעין בית אסורים וישב בו, ואמר שלא יזוז ממנו עד שישב
לו ה' על שאלתו. ואמר חוני המעגל לפניו, רבוננו של עולם, בניך
שמו פנייה עלי להתפלל עבורם, מפני שאני כבן בית שנכנס ויצא
תדיר כרצונו לפניך, נשבע אני בשמך הגדול, שאני יז מביא עד
שתדעם על בניך וירדו גשמים. התחילו גשמים מנספין – לירד
בטיפות מעטות. אמרו לו תלמידיו, רבי, ראינוך ולא נמות – חפצים
אנו לראותך ולא למות ברעב מחמת עצירת הגשמים, כמדויקין אנו
שאינו גשמים יורדין להרוות האדמה ולהצמיח אלא כדי להתיר
שבועתך שלא תזוז ממקומך. אמר חוני לפני ה', לא כך שאלתי
כשביקשתי גשמים, אלא התכוונתי לבקש גשמי פירות שיחין
ומעורות, כלומר גשם רב הממלאם, וכשביקש כך ירדו בנפץ
בחוץ, עד שכל טפה וטפה היתה כמלא פי חבית, וישערו חכמים
שאין טפה פחותה משיעור לוג. אמרו לו תלמידיו, רבי, ראינוך ולא
נמות מגשמי זעף אלו, כמדויקין אנו שאינו גשמים הללו יורדין אלא
לאבד העולם. אמר לפניו, לא כך שאלתי, אלא התכוונתי לבקש
גשמי רצון ונדבה. ואז יורד בתקנתו, עד שעלו כל העם להר
חבית מפני הגשמים שמלאו את המקומות הנמוכים. אמרו לו
תלמידיו, רבי, בשם שהתפללת שירדו, כך התפלל וילכו להם
שאיננו יכולים לסבול את ריבויים. אמר להם, כך מקובלני, שאין
מתפללין על רוב הפיכה שלא תושפע לעולם, אולם אף על פי כן,
הביאו לי פר הודאה להודות על רוב הטובה, הביאו לו פר הודאה,
וקמך שתי ידיו עלי ואמר דבר הודאה והקריבו שלמים, ורק לאחר
מכן אמר לפניו, רבוננו של עולם, עמד ישראל שהוצאת ממצרים,
איני יכולין לעמוד לא ברוב טובה ולא ברוב פורענות, בעקט עליהם
במדבר כשחטאו, איני יכולין לעמוד בפני כעסך, ומאידך השפעת
עליהם טובה בירידת המן ועוד ניסים, איני יכולין לעמוד בפני רוב
השפע, כפי שהיה בשלוי (במדבר יא א), ולכן תנהג בישראל בדרך
ממוצעת, והי רצון מלפניך שיפסקו הגשמים ויהא ריוח בעולם
לבריות. מיד נשכה הרוח ונתפזרו העבים, ורחקה החמה, ויצאו העם
לשדה, והביאו להם כמחין ופטריות עצמחו מלחות הגשמים, וידעו
שהיו גשמי ברכה.

המשך המעשה: שלח לו שמעון בן שמש לחוני המעגל, אלמלא חוני
אתה שאתה אדם גדול, גורני עליך נידוי, שהטחת כלפי מעלה לא
כך שאלתי, ומנדים על כבוד הרב. ועוד טעם, שאילו היו שנים אלו
בשני אליהו הנביא שמתפחות גשמים היו בידו של אליהו ונשבע
שלא ירדו גשמים (מלכים א' יז א), וכי לא נמצא שם שמים מתחלל על
ידך, שהרי שבועתך או שבועת אליהו היתה לבטלה, ואף עתה
שמא צדיק אחר נשבע שלא כשבועתכם. אבל מה אעשה לך, שאין

המשך ביאור למס' תענית ליום שישי עמ' א

1 נִיהוּ – אֲנִי הוּא חוֹנִי, וְלֹא הֵימְנוּהוּ, וְלֹא עָבְדִי לִיהַּ יִקְרָא בְּדַמְּבָעֵי לִיהַּ
2 – וְלֹא כִיבְדוּהוּ כְּרֹאוֹי לוֹ, כִּיוֵּן שֶׁלֹּא רָאוּ בּוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים כְּחוֹנִי
3 הַמַּעֲגֵל. כְּשֶׁנּוֹכַח בְּזֹאת חָלַשׁ דַּעֲתִיהַּ, וּבָעֵי רַחֲמֵי – בִּיקֶשׁ רַחֲמִים
4 שִׁיקְחוּ נִשְׁמָתוֹ קוֹדֶם זְמָנוֹ, וְמִית [וּמָת]. אָמַר רַבָּא עַל מַעֲשֵׂה זֶה,
5 הֵיִינוּ דְּאָמְרֵי אֵינֵנְשִׁי – זֶה הַפֶּתַגִּם שֶׁרְגִילִים אֲנָשִׁים לוֹמְרִי, אִי חֲבֵרוֹתָא
6 אִי מִיתוֹתָא – אִי חֲבֵרוֹת אִי מִיתָה, כְּלוּמַר, אִם אֵין לְאָדָם חֲבֵרִים
7 הַמְּכַבְּדִים אוֹתוֹ, נַח לוֹ יוֹתֵר לְמוֹת.
8 מַעֲשִׂים נוֹסְפִים עַל צְדִיקִים שֶׁבִּיקְשׁוּ מֵטֶר וְנַעֲנוּ: אֲפֹא חֲלָקִיהַּ בְּרִי
9 בְּרִיהַּ דְּחוֹנֵי הַמַּעֲגֵל הָוָה, וְכִי מַצְטַרִּיד עֲלֵמָא לְמִיטְרָא – כִּשְׁלֹא יֵרֵד

10 מֵטֶר וְהִיָּה הָעוֹלָם צָרִיךְ לוֹ, הָווּ מְשַׁדְּרֵי רַבָּנָן לְגַבִּיהַּ – שֶׁלְּחוּ לוֹ
11 חֲכָמִים שִׁיתְּפִלֵּל עַל כֵּךְ, וּבָעֵי רַחֲמֵי וְאֶתִי מִיטְרָא – וּבִיקֶשׁ רַחֲמִים
12 וִירֵד גֶּשֶׁם. זֵימְנָא חָדָא אִיצְטְרִיד עֲלֵמָא לְמִיטְרָא – פַּעַם אַחַת הִיָּה
13 הָעוֹלָם צָרִיךְ מֵטֶר, שְׁדוּר רַבָּנָן זִוְגָא דְּרַבָּנָן לְגַבִּיהַּ – וְשֶׁלְּחוּ חֲכָמִים
14 אֵלָיו זֹוֹג תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים, לְמַבְּעֵי רַחֲמֵי דִּנְיָתִי מִיטְרָא – לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ
15 שִׁיבְקֶשׁ רַחֲמִים שִׁיבּוֹא הַגֶּשֶׁם, אָזוּל לְבֵיתִיהַּ וְלֹא אֲשַׁכְּחוּהוּ – הִלְכוּ
16 הַחֲכָמִים לְבֵיתוֹ וְלֹא מִצְאוּהוּ, אָזוּל בְּדַבְּרָא – וְהִלְכוּ לְשֹׁדָה
17 וְאֲשַׁכְּחוּהוּ דִּהְוָה קָא רַפִּיק – וּמִצְאוּהוּ שְׁעוֹדֵר בֵּה. יְהָבוּ לִיהַּ שְׁלָמָא
18 – נָתַנוּ לוֹ שְׁלוֹם,

תענית דף כג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) קצב

מאי טעמא עיילא היא ברישא וחדר עייל מר אבתרה – ומדוע
כשנכנסת לביתך אשתך נכנסה תחילה ואתה נכנסת אחריה, וחדר
עיילין אמן – ורק לאחר מכן אנו נכנסנו, הרי אסור לילך אחרי
אשתו (ברכות סא.). אמר להו, משום דלא בדיקו לי – שאינכם
בדוקים לי אם אתם כשרים או פרוצים, ולכן לא הנחתה לילך
סמוך לכם, שמה תבואו לידי עבירה.
עוד שאלוהו, מאי טעמא כי בריך מר ריפתא לא אמר לן איתו
ברובו – מדוע כשאכל הרב לחם לא אמר לנו בואו ואיכלו עמי.
אמר להם, משום דלא נפישא ריפתא – שאין הרבה לחם בבית, ואף
אם הייתי מזמינכם לא הייתם אוכלים רק מחזיקים לי טובה על
הזמנתי, ואמינא לא אחזיק בהו בדיקן מיכותא בהם – ואמרתיו
שלא יחזיקו לי חכמים טובה בחינם. עוד שאלוהו, מאי טעמא יהיב
מר לינקא קשישא חדא ריפתא ולוותרא תרי – מדוע נתת לגדול
פרוסת לחם אחת ולקטן שתיים, הרי אכילת הגדול מרובה יותר.
אמר להו, האי קאי בבייתא – הגדול נמצא בבית כל היום ובידו
לאכול במשך היום, והאי יהיב בביי פנישתא – והקטן יושב כל היום
בבית הכנסת אצל רבו, וחוזר רק בסוף היום, ולכן עתה צריך
לאכול יותר.
עוד שאלוהו, ומאי טעמא קדים סלוק עניי מהך וייתא דתנות קיימא
דבייתו דמר לעניא דידיה – ומדוע עלו העניים תחילה מצד אשתו
ורק לאחר מכן עלו מצידו. השיב להם, זכותה רבה יותר, משום
דאיתתא שכיחא בבייתא – שהאשה מצויה בבית כל היום, ויהבא
ריפתא לעניי – ונותנת לחם לעניים, ומקרבא הנתייה – ונותנת
לעניים דברי מאכל שאינם צריכים לטרוח בהם והנאתם קרובה,
[ואילו אמא יהיבנא] וזווא ולא מקרבא הנתייה – אני נותן לעניים
רק כסף שאין הנאתו קרובה, שהרי עליהם לטרוח ולקנות בו
אוכל. אי נמי – ואגו יתכן שזכותה רבה מטעם אחר, משום הנחיה
בירויני דהווי בשיבבותן – אותם בורים ועמי ארצות שדרו
בשכנותינו, [אנא] בעי רחמי דלימותו – ואני בקשתי רחמים
שימותו ויפסיקו לחטוא, והיא בעי רחמי דליהדיו בתיובתא –
ביקשה רחמים שיחזרו בתשובה ויחיו, [ואהדיו] – ואכן חזרו
בתשובה, ומדה כנגד מדה, בזכותה ריחם ה' על ישראל אף
שחטאו, ולכן עלו העניים מצידה תחילה.
מעשה נוסף נכבד של חוני המעגל: חנן הנחבא בר ברתיה דחוני
המעגל הוה – היה בן בתו של חוני המעגל, כי מצמריר עילמא
למיטרא – וכשהיה העולם צריך למטר, הווי משדרי רבין יגוקי דבי
רב לגביה – היו חכמים שולחים אליו תינוקות של בית רבן לעורר
רחמי שיתכוין בתפילתו, ונקמי ליה בשיפולי גלימיה – והיו הילדים
אוחזים בשולי בגדיו, ואמרו ליה, אנא אנא, הב לן מיטרא – הבא
לנו גשם. ואז אמר לפני תפלתו ברוך הוא, רבוננו של עולם, עשה
בשביל אלו שאין מביינין בין אבא דיהיב מיטרא – ה' שהוא אב
הנותן גשם, לאבא דלא יהיב מיטרא – לאב שאינו יכול לתת גשם
שהוא אני חנן, כלומר ססבורים שאני כאביהם שבשמים שיכול
להוריד גשם. מבארת הגמרא: ואמאי קרי ליה – ומדוע היה נקרא
חנן הנחבא, מפני שהיה מחביא עצמו בבגדיו בבית הכנסת מתוך
צניעותו.
חילוק בין החכמים בתפילתם על הגשמים: אמר ליה רבי זריקא
לרב ספרא, תא חזי [מה] בין תקיפי דאדעא דרשאל לחסדי דבבל
– בא וראה מה בין החכמים התקיפים שבארץ ישראל לחכמים
החסידים של בבל, דחסידי דבבל שהם רב הונא ורב חסדא, כי הוה
מצמריר עילמא למיטרא – כשהיה העולם צריך למטר אמר, ייבנינא
חדרי וינבעי רחמי – נתאסף יחד ונבקש רחמים אפשי דמירצי
תקדוש ברוך הוא דיימי מיטרא – אולי יתרחש ה' ויוריד גשם, ובכך
היה מתפרסם שהתפללו על הגשמים. ואילו תקיפי דאדעא
דישרא, כגון רבי יונה אבות [אביו] דרבי מני, כי הוה מצמריר
עילמא למיטרא, הוה עייל לביתיה – היה נכנס לביתו ואמר להו –
לבני ביתו כדי שלא ידעו שהולך להתפלל על כך, הבו לי גואלקין
[שקים] ואייל – ואלך לשוק ואיתי לי בוזא עיבורא – ואקנה

ולא אסבר להו אפיה – לא הסביר להם פניו כלל. בפניא – לפנות
ערב, כי הוה מנקט ציבי – כשהיה מולקט עצים והולך לביתו, דרא
ציבי ומרא בחד בפתא – נשא עצים ומעדר בכתפו האחת, ואת
הגלימא בחד בפתא – בכתפו השניה, וכולה אורחא לא סיים מסאני
– וכל הדרך לא נעל נעליו, ורק כי מטי למיא סיים מסאניה –
כשהגיע למים והיה צריך לעבור בתוכם נעל נעליו. כי מסא
להיומי וחיגי – כשהגיע לקוצים וברקנים, דליניהו למניה – הגביה
גדו על כתיפו שלא יקרע. כי מסא למתא נפקא דבייתו לאפיה
כי מיפשטא – כשהגיע לעיר יצאה אשתו לקבל פניו כשהיא
מקושטת בתכשיטים. כי מסא לבייתא עלת דבייתו ברישא וחדר
עייל איהו – כשהגיע לביתו נכנסה אשתו בתחילה ואחר כך הוא
נכנס, וחדר עיילי רבין – ורק לאחר מכן נכנסו החכמים שהתלוו
אליו. לאחר שנכנס יתיב וברוך ריפתא – ישב בביתו ואכל לחם,
ולא אמר להו לרבין תו ברובו – בואו איכלו עמי, פלג ריפתא ליגוקי
– ובשחלק מן הלחם לילדיו, לקשישא חדא ולוותרא תרי – לבנו
הגדול נתן פרוסה אחת ולקטן שתיים. לאחר הסעודה אמר לה
דבייתו, דענא דרבין משום מיטרא קא אתו – יודע אני שהוא
החכמים לבקש ממני שאתפלל שירד גשם, ולכן ניפק לאיגרא –
נעלה לעליית הגג וינבעי רחמי – ונבקש רחמים מאת ה', אפשי
דמירצי – אולי יתרחש תקדוש ברוך הוא לתפילתנו וייתי מיטרא,
ולא נחזיק מיכותא לנפשין – טובה לעצמינו בכך, שכיון שאנו
מתפללים בעלייה לא ידעו שמחמת תפילתנו ירדו. סקו לאיגרא –
עלו לגג, וקם איהו בחדא וייתא וייתא בחדא וייתא – עמד הוא
בזווית אחת ואשתו בזווית אחרת, והעתיירו שירדו גשמים. שמע ה'
לתפילתם, וקדים סלוק עניי מהך וייתא דבייתו – העניים עלו
תחילה מן הצד שעמדה אשתו והורידו גשמים, שהיא נענתה
תחילה.
המשך המעשה: כי נחית – כשירד מן הגג, אמר להו אבא חלקיה
לחכמים, אמאי אתו רבין – מדוע באו החכמים. אמרו ליה, שדרי
לן רבין לגבי דמר למיבעי רחמי אמיתרא – שלחנו חכמים אליך
לבקש שתתפלל על הגשמים. אמר להו, ברוך המקום שלא הצריך
אתכם לאבא חלקיה, שקודם בקשתכם כבר החל לרדת גשם. אמרו
ליה, דיענין דמיטרא מחמת מר הוא דאתא – יודעים אנו שהגשם
בא מחמת תפילתך, אלא לימא לן מר הני מילי דתמיחא לן – יבאר
לנו הרב כמה דברים הממוהים לנו.
ואלו שאלותיהם ותשובותיו: שאלוהו, מאי טעמא כי יהיבנא למר
שלמא לא אסבר לן מר אפיה – מדוע כששאלנו בשלומך בשדה
לא הסברת לנו פניך. אמר להו, שקרי יום הווא – הייתי שכיר יום
אצל בעל השדה, ואמינא לא אפשי – ואמרתיו שאיני רשאי
להתבטל ממלאכתי להשיב לכם. עוד שאלוהו, ומאי טעמא דרא
מר ציבי אחד בפתיה וגלימא אחד בפתיה – ומדוע סחבת את
העצים על כתפך האחת ואת הגלימא על הכתף השניה, ולא
הנחת את הגלימא תחת העצים להקל משאך. אמר להו, סלית
שאולא היתה, להכי שאלי ולהכי לא שאלי – ורק ללובשה
שאלתי, ולא להניח עליה עצים ולקורעה. עוד שאלוהו, מאי
טעמא כולה אורחא לא סיים מר מסאניה וכי מטי למיא סיים
מסאניה – ומדוע כל הדרך לא נעלת נעליך, ונעלתם רק כשהגעת
לעבור במים. אמר להו, בכולה אורחא חוינא – בכל הדרך רואה
אני את דרכי ונזהר מתקלות גם בלא נעלים, ובמא לא קא חוינא
– אך במים איני רואה את דרכי, ושמאי יש נחש או דג שעלול
לנשכני. עוד שאלוהו, מאי טעמא כי מסא מר להיומי וחיגי דליניהו
למניה – ומדוע כשהגעת לקוצים הגבחת בגדיך שלא יקרעו, ולא
חששת לפציעת גופך בקוצים. אמר להו, זה – פציעת הגוף מעלה
אריבה אחר כך, וזה – קריעת הבגדים אינה מעלה אריבה, שלא
אוכל לתקנם כראוי.
עוד שאלוהו, מאי טעמא כי מסא מר למתא נפקא דבייתו דמר כי
מיפשטא – מדוע כשהגעת לעיר יצאה אשתך לקראתך כשהיא
מקושטת. אמר להו, בדי שלא אתן עיני פאשה אחרת. עוד שאלוהו,

1 בכסף תבואה שלא ארעב. כִּי הָיָה נֶפֶסְךָ לְכָרֶא – כשהיה יוצא
2 לחוץ, אֲזַיִל וְקָאֵי בְּדוּכָתָא עֲמִיקָתָא – היה הולך ועומד במקום
3 עמוק, שמשם התפילה מתקבלת יותר, דְּבָתִּיב (תהלים קל א)
4 'מִמַּעַמְמִים קָרָאתִיד ה'", וְקָאֵי בְּדוּכָתָא צְנִיעָא – ועומד במקום צנוע,
5 וּמִכְפִּי בְּשָׁקָא – ומתכסה בלבוש שק, וְנִפְעִי רַחֲמִי, וְאֵתִי מִיִּטְרָא. כִּי
6 הָיָה אֵתִי – כשהיה חוזר לְבֵיתִיה, אֲמָרִי לֵיה, האם אֵייתִי מִר עִיבּוּדָא
7 – הבאת תבואה, אֲמָר לָהּ, אֲמִינָא, הֲזַיִל וְאֵתָא מִיִּטְרָא, הֲשָׁתָא
8 רְיוּחַ עֲלָמָא – עתה יהא ריוח בעולם ומחיר התבואה ירד, ואמתין
9 ואקנה בזול. נמצא שהצניע תפילתו על הגשמים, ובזכותו בלבד
10 בלא שצירף אחר עמו ירדו הגשמים, ושלא כחסידי בבל שלא
11 הצניעו תפילתם והיו צריכים להצטרף יחד כדי לבקש על
12 הגשמים.
13 מעשה נוסף מגדולתו של רבי יונה: וְתו – ועוד מצינו, שְׂרָפִי מְנִי
14 בְּרִיה – בנו של רבי יונה, הָוּוּ קָא מְצַעְרִי לֵיה דְּבִי נְשִׂיאָה – היו
15 מצערים אותו הממונים על בית הנשיא, והלך ואִישְׁתַּטַּח עַל קִבְרָא
16 דְּאַבּוּהָ רַבִּי יוֹנָה, וְאֲמָר לֵיה, אֲבָא אֲבָא, הֲנִי מְצַעְרוּ לִי. יוֹמָא חַד הָוּוּ
17 קָא חֲלָפִי הָתָם – חלפו ממוני בית הנשיא מעל מערת קבורת רבי
18 יונה, אִינְקוּט פְּרָעָא דְּסוּסָוִתִּיָּהוּ – ונתפסו רגלי סוסייהם בקרקע
19 שעל גבי המערה ולא יכלו לזוז, עַד דְּקָבִילוּ עֲלֵיהּ דְּלֹא קָא מְצַעְרוּ

20 לֵיה – עד שקיבלו עליהם לא לצער את רבי מני.
21 מעשה בגדולת רבו של רבי מני: וְתו – ועוד מעשה, שְׂרָפִי מְנִי הָוּוּ
22 שְׂבִיחַ קָמִיה – היה מצוי לפניו דְּרָפִי יִצְחָק בֶּן אֶלְיָשִׁיב, וְאֲמָר לֵיה רַבִּי
23 מְנִי לְרַבִּי יִצְחָק, עֲתִירִי דְּבִי חָמִי – עשירי בית חמי מתגאים עלי וקָא
24 מְצַעְרוּ לִי. אֲמָר לוֹ, לֵיעֲנּוּ – יהיו עניים ולא יתגאו, וְאֵיעֲנּוּ. שׁוּב אֲמָר
25 לוֹ רַבִּי מְנִי, קָא דְּחָקוּ לִי בעניותם שאפרנסם. אֲמָר לוֹ, לֵיעֲתָרוּ –
26 שיתעשרו ולא ידחקו, וְאֵיעֲתָרוּ. ועוד אֲמָר רַבִּי מְנִי לְרַבִּי יִצְחָק, לֹא
27 מִיִּקְבְּלִי עָלִי אִינְשֵׁי בֵּיתִי – אשתי אינה מקובלת עלי, שאינה יפה.
28 אֲמָר לֵיה, מָה שְׁמָה, אֲמָר לוֹ, חֲנָה. אֲמָר רַבִּי יִצְחָק, תִּתִּיפִי חֲנָה,
29 וְנִתִּיפָת. שׁוּב אֲמָר לֵיה רַבִּי מְנִי, קָא מְנַגְדָּא – אשתי מתגדלת עָלִי
30 מחמת יופיה. אֲמָר לֵיה, אִי הָכִי תַחְזוֹר חֲנָה לְשַׁחְרוּרִיתָהּ (כיעורה),
31 וְחֲזוֹרָה חֲנָה לְשַׁחְרוּרִיתָהּ.
32 ממשיכה הגמרא ומספרת: הִנְהוּ תִרִי תַלְמִידֵי דְּהָוּוּ קָמִיה דְּרָפִי יִצְחָק
33 בֶּן אֶלְיָשִׁיב, אֲמָרוּ לֵיה, נִפְעִי מִר רַחֲמִי עָלֶיךָ דְּנִיחָבִים טוֹבָא. אֲמָר לָהּ,
34 עָמִי הֵייתָה הַתְּפִילָה, שְׁהִיתִי נַעֲנָה, וְשִׁלַּחְתִּיהָ מִמֶּנִּי, שַׁעֲתָה אֵינָה
35 נִשְׁמַעַת כָּל כָּךְ.
36 מעשה אחר בתלמיד שהיה מצוי לפני רבו: רַבִּי יוֹסִי פֶר אֲבִין הָוּוּ
37 שְׂבִיחַ קָמִיה דְּרַבִּי יוֹסִי דְּמֶן הָעִיר יוֹקְרָתָהּ, וְשִׁבְקִיהָ, וְאֵתָא לְקָמִיה דְּרַב
38 אֲשִׁי.